

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Sáu, ngày 01/05/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

BÀI 417

NGƯỜI GIÀ LÀ HƯỞNG PHƯỚC, KHÔNG PHẢI LÀ PHẦN MỘ

Khi nghe tựa đề bài học này, chúng ta sẽ có nhiều cảm khái vì trong thế gian hiện nay, ít người già được hưởng phước mà phần lớn tuổi già của họ lại giống như phần mộ. Nếu cha mẹ phải sống cùng những đứa con bất hiếu, phá gia chi tử thì chắc chắn tuổi già của họ sẽ là phần mộ chứ không phải để hưởng phước. Nếu chúng ta muốn tuổi già được hưởng phước thì không có cách nào khác là phải giáo dục thật tốt con cháu của mình. Ngày nay, rất nhiều cha mẹ, ông bà vì không xem trọng việc giáo dục nhân luân nên cuối cùng họ phải gánh lấy hậu quả do chính mình tạo ra.

Trước đây, tôi có một người học trò tham gia lớp Nhi đồng học Phật và học chữ Hán được gần hai năm. Khi còn trẻ, cô ấy rất giàu có, hằng ngày chỉ bận rộn kiếm tiền và đếm tiền mà giao phó cậu con trai duy nhất cho người giúp việc chăm sóc. Hậu quả là cậu bé coi người giúp việc như mẹ ruột, hoàn toàn không để ý đến người mẹ thật sự của mình. Sau này, đứa cháu nội sinh ra cũng coi người giúp việc đó là bà nội. Cô từng than thở với tôi rằng cô đã mất tất cả vì làm ăn thua lỗ, nhà lớn phải bán đi để mua nhà nhỏ, nhưng đau đớn hơn là con trai và cháu nội không thèm nhìn mặt cô. Khi cô đi vắng nhiều ngày, con cháu không hề hỏi thăm, nhưng nếu người giúp việc vắng nhà một hai ngày thì chúng lại trần trọc không ngủ được. Rõ ràng, nhiều người chỉ chú trọng đến tiền tài, danh vọng mà bỏ quên việc giáo dục nhân luân. Đây là vấn đề rất đáng để chúng ta nghiêm túc nhìn nhận lại.

Chúng ta muốn tuổi già được hưởng phước hay biến thành phần mộ đều là do chính bản thân chúng ta quyết định. Hòa Thượng dạy: “**Tự tác tự thọ**”, nghĩa là tự mình làm thì tự mình phải gánh lấy hậu quả. Hòa Thượng nói: “**Muốn tuổi già được hưởng phước thì khi còn thiếu niên, chúng ta phải bồi phước và khi đến tuổi tráng niên thì phải nỗ lực tạo phước**”. Thời trẻ mà lãng phí phước báu,

đến lúc tráng niên lại làm những việc tổn phước thì khi về già chắc chắn sẽ gặp muôn vàn khó khăn. Do vậy, mỗi chúng ta đều phải ý thức sâu sắc rằng lúc thiếu niên phải bồi phước và khi thanh niên khỏe mạnh phải tạo phước. Ngày nay, phần lớn mọi người đều có cái nhìn sai lầm. Nhiều bậc cha mẹ vừa có một chút tiền tài đã vội cho con cái tùy tiện hưởng phước. Nếu chúng ta không đủ giàu có để cho chúng hưởng phước mãi, đến lúc cạn kiệt phước báu và tiền tài thì cuộc sống của chúng sẽ vô cùng thâm thảm.

Hòa Thượng nói: **“Người phương Tây quan niệm rằng, trẻ nhỏ cần phải được sống hồn nhiên, thiên chân hoạt bát, nghĩa là chúng thích gì thì cha mẹ phải chiều nấy. Nhiều người cho rằng không nên câu thúc trẻ nhỏ và xem việc cấm đoán chúng là vi phạm pháp luật. Đặc biệt ở các nước phương Tây, việc ông bà, cha mẹ giáo dục con cái nghiêm khắc có thể bị coi là phạm pháp. Đây là một nhận thức hoàn toàn sai lầm”**. Có một học trò của tôi sống ở Đức với con gái và cháu ngoại, cô từng chia sẻ với tôi rằng cô phải về Việt Nam vì không thể dạy dỗ cháu ở bên đó; hễ cô la rầy hay phạt thì chúng lập tức dọa báo cảnh sát. Hay có những người mẹ hoặc người bà phải bùng bát cơm chạy theo dỗ con cháu ăn từ đầu làng đến cuối xóm, mỗi bữa ăn kéo dài suốt hai, ba giờ đồng hồ. Đó chính là hậu quả của quan niệm không được câu thúc chúng.

Hòa Thượng nói: **“Quan niệm giáo dục của người phương Đông hoàn toàn khác biệt vì trẻ nhỏ cần phải được câu thúc và tuân theo những chuẩn mực rõ ràng. Khi còn nhỏ, trẻ phải biết tạo phước chứ không được tùy tiện hưởng phước. Ông bà, cha mẹ phải dạy chúng nền tảng phước đức và đạo lý làm người. Trẻ nhỏ phải được giáo dục cách làm một con người trọn vẹn đúng nghĩa”**. Nếu mang thân người nhưng không có chuẩn mực thì chúng sẽ trở thành những kẻ bất hiếu vô nghì, chửi cha mắng mẹ và phá gia chi tử. Những đứa trẻ như vậy sẽ không thể hòa nhập và sống cùng cộng đồng. Trẻ nhỏ phương Đông không giống trẻ nhỏ phương Tây; từ nhỏ chúng đã phải học cách đi đứng, ngồi nằm có uy nghi như một người lớn, tuân thủ quy củ phép tắc và không dám sai phạm. Cha mẹ không được để trẻ hưởng phước, nghĩa là không được hầu hạ hay cung phụng chúng, mà phải nghiêm khắc dạy bảo và rèn luyện chúng nên người.

Hòa Thượng nói: **“Thánh Hiền do dạy mà ra. Chúng ta làm cha mẹ, làm ông bà, nếu không dạy chúng thành Thánh thành Hiền, để chúng tùy tiện, thì**

chúng sẽ trở thành những kẻ phá hoại, phá gia chi tử”. Hòa Thượng chỉ rõ: *“Lúc nhỏ được dạy bảo một cách chuẩn mực, khi lớn lên - khi bước vào tuổi thanh niên, trung niên - chúng sẽ biết vì xã hội mà phục vụ, vì gia đình mà tạo phước và đến tuổi già chắc chắn họ sẽ được hưởng phước. Phước của một người được hưởng khi tuổi già, đó mới gọi là phước báo chân thật”.* Đạo lý này người phương Tây rất khó hiểu thấu. Tuy nhiên, khi nhìn thấy các gia đình phương Đông có hai, ba, thậm chí bốn thế hệ cùng chung sống hòa thuận, họ vô cùng ngưỡng mộ và khao khát có được một gia đình như vậy. Để làm được điều này, gia đình phải chú trọng giáo dục nhân luân và dạy dỗ con cháu đạo lý làm người. Tuy nhiên, Hòa Thượng cũng vạch trần một sự thật đau lòng trong xã hội hiện tại: Nhiều con cái sống chung với cha mẹ già không phải để hiếu thuận hay phụng dưỡng, mà là để lợi dụng người già làm việc nhà và giữ con cho họ. Lời nhắc nhở của Hòa Thượng vô cùng chính xác, chúng ta cần phải hết sức cẩn trọng để bản thân không rơi vào sai lầm trở thành kẻ bất hiếu vô nghĩa.

Hòa Thượng nói: *“Nền tảng giáo dục của người phương Đông được xây dựng trên đức hạnh, trong khi người phương Tây thường chỉ chú trọng vào giáo dục kỹ năng và khoa học kỹ thuật”.* Là con người thì nhất định phải được giáo dục dựa trên nền tảng đức hạnh và luân thường đạo lý. Nhiều người hiện nay lơ là nền tảng giáo dục truyền thống vì cho rằng nó đã cũ kỹ và không còn phù hợp với hiện đại. Đó là một góc nhìn hoàn toàn sai lầm. Hình ảnh một đứa trẻ ra đường biết khoanh tay, cúi đầu chào người lớn là một nét đẹp vô cùng đáng trân trọng. Hôm trước, khi tôi dẫn một cháu bé đi dạo biển và bảo cháu khoanh tay cúi chào một vị giáo sư lớn tuổi; nụ cười rạng rỡ của ông đã cho thấy niềm hạnh phúc to lớn, có thể xóa tan đi mọi nỗi buồn phiền. Vì thế, con người phải được giáo dục nhân luân - luân thường đạo lý từ khi còn nhỏ.

Hòa Thượng nói: *“Chúng ta thường nghe nói, ở phương Tây, tuổi thơ là thiên đường, thanh niên là chiến trường và tuổi già là phần mộ”.* Ở phương Tây, thanh niên vào chiến trường không phải vì lý tưởng mà vì được trả lương rất cao, nên không ai dám trốn bỏ vì sẽ mất tất cả. Câu nói này phản ánh một sự thật rất đáng để chúng ta suy ngẫm. Hòa Thượng nói tiếp: *“Ngược lại, tại phương Đông, trẻ nhỏ phải được giáo dục nghiêm khắc về luân lý, đạo đức và nhân quả từ thuở ấu thơ”.* Trong ba nền tảng giáo dục - luân lý, đạo đức, nhân quả -

quan trọng nhất là nhân quả. Chúng ta thường nghe câu: “*Giọt trước nhỏ đâu thì giọt sau nhỏ đó*”. Trong gia đình, nếu cha mẹ bất hiếu, phá gia chi tử thì con cái lớn lên cũng sẽ bắt chước theo y như vậy. Dù cha mẹ có dạy con cái phải biết hy sinh và phụng hiến, nhưng nếu bản thân họ chỉ sống tự tư tự lợi thì con cái trưởng thành cũng sẽ trở nên ích kỷ. Cha mẹ lấy gì để làm động lực dẫn khởi sự hy sinh phụng hiến trong con trẻ?

Cho nên Hòa Thượng nói: “***Khi còn thiếu niên, chúng phải biết tích công bồi phước chứ không phải lãng phí phước báu. Sau khi bước ra xã hội, chúng phải biết tu phước, chân thật hy sinh phụng hiến vì cộng đồng thì khi về già mới có phước để hưởng***”. Rõ ràng, đây cũng chính là quy luật nhân quả. Trẻ nhỏ nếu không có cơ hội tạo phước mà chỉ biết sống xa xỉ, hoang phí thì phước báu sẽ cạn kiệt, tương lai tuổi già sẽ không còn phước để hưởng.

Ngày nay, nhiều người mời cha mẹ đến ở chung thực chất là để biến cha mẹ thành người giúp việc trong nhà. Cha mẹ đã hy sinh cả đời vì con cái, lẽ ra phải được hưởng phước khi về già, nhưng con cái lại tiếp tục vắt kiệt sức lực của họ. Nguyên nhân của thực trạng này là do thế hệ trẻ không được giáo dục chuẩn mực từ nhỏ nên lớn lên không hiểu rõ bổn phận và đạo lý làm người. Ngày nay có rất nhiều người học theo phương Tây: trẻ nhỏ phải thiên chân hoạt bát, chúng muốn làm gì thì làm, không được câu thúc, không được ràng buộc chúng. Đó là một quan niệm sai lầm. Một số cha mẹ có chút tiền của thường lầm tưởng rằng tiền sẽ không bao giờ hết, nên họ ra sức cung phụng con cái. Đến khi gia đình sa sút, bất những đứa trẻ này chuyển từ đời sống sung túc sang khôn khó là điều vô cùng khó khăn, thậm chí chúng không thể tồn tại. Lớp trẻ ngày nay không hề có sự chuẩn bị để đối mặt với những nghịch cảnh trong cuộc sống.

Vào những năm 1970 – 1972 khi chiến tranh còn rất ác liệt, khi đó tôi còn nhỏ, thường nghe bà nội dặn ba tôi phải luôn dự trữ sẵn một hũ gạo đầy và một hũ muối lớn trong nhà. Bà dạy rằng chỉ cần có gạo và muối là chúng ta có thể sống sót qua thời kỳ khó khăn, chiến tranh hay thiên tai. Lúc nhỏ tôi không hiểu gì, nhưng bây giờ mới thấy đó là một bài học thực sự quý giá. Trong nhà tôi lúc nào cũng có một hũ muối 20 kg. Hơn nữa, mua muối ký chanh rồi đổ muối vào, chừng năm mười năm sau, chanh trở thành chanh muối, rất đặc biệt. Khi mưa bão không ra ngoài được, chỉ cần gạo nấu cơm, lấy muối ăn là vẫn sống được. Lớp trẻ hiện

nay thường xem nhẹ những kinh nghiệm sống truyền đời này của người xưa vì cho rằng nó quá lạc hậu, họ ỷ lại vào việc có thể dễ dàng gọi dịch vụ giao hàng tận nơi. Tuy nhiên, khi đối diện với bão lũ, mất điện và ngập lụt (giống như ở Huế năm ngoái), những bài học chuẩn bị nhu yếu phẩm như gạo, muối, bếp gas hay bếp dầu của ông bà ta mới phát huy giá trị cứu mạng thiết thực.

Chúng ta cứ nghĩ không bao giờ gặp phải, nhưng rõ ràng chúng ta vẫn gặp phải. Cuộc sống này không thể cứ nghĩ rằng vẩn vơ nước ra là có nước. Một ngày nào đó vẩn vơ không có nước, đến giờ nấu ăn rồi, không có nước thì làm sao? Nhất là người ở chung cư, ít nhất phải chuẩn bị một thùng nước. Một cái máy bơm mà bị hỏng, chờ người ta sửa mất cả ngày, một ngày không có nước thì sinh hoạt bị trở ngại vô cùng. Nhưng nếu đã chuẩn bị một thùng nước thì ngày đó vẫn sống bình thường. Mình tưởng những giáo dục này là thừa, nhưng những kinh nghiệm trị bệnh dân gian hay kỹ năng sinh tồn mà người xưa truyền lại hoàn toàn không dư thừa một chút nào. Những gì bà nội dạy từ nhỏ, tôi nhớ mãi và làm theo. Đứt tay thì xử lý thế nào, nóng sốt thì làm gì, đau bụng thì uống gì,... người lớn tuổi ngày xưa đều có những kinh nghiệm đó. Tuổi trẻ ngày nay thì không biết, hễ có vấn đề sức khỏe thì họ cứ chạy thẳng đến bệnh viện, tìm thuốc tây, trong khi có những thứ chỉ cần thuốc dân gian là đã có thể trị khỏi.

Giáo dục trẻ em ở phương Tây thường thiên về sự tự do hoạt bát, trẻ muốn làm gì thì làm; trong khi giáo dục phương Đông yêu cầu sự câu thúc, phân định rõ ràng việc gì nên làm và việc gì không được phép làm. Bài học trước, Hòa Thượng dạy rằng, trẻ từ 7 tuổi đến 12 tuổi thì phải học quét nhà, tưới cây và làm thế nào để đối đãi với người lớn cho đúng phép tắc. Còn ở phương Tây thì không phải vậy: thích thì làm, không thích thì không làm; chiều chúng thì chúng làm, không chiều thì chúng không làm. Nếu cha mẹ dùng quà cáp hoặc lợi ích để đổi lấy việc con cái ngoan ngoãn hay chào hỏi người lớn, trẻ sẽ hình thành tư duy thực dụng. Lớn lên, làm bất cứ việc gì chúng cũng sẽ tính toán lợi hại; nếu không có lợi, chúng có thể trở thành kẻ phản trắc, quay lưng lại với cả gia đình và xã hội. Đây là một viễn cảnh vô cùng đáng sợ mà những người làm cha làm mẹ cần phải nghiêm túc phản tỉnh.

Nếu từ thơ ấu, trẻ được giáo dục nghiêm khắc, giáo dục luân lý, đạo đức, nhân quả - đó chính là cho chúng bồi phước, ngày ngày bồi phước, chứ không

phải hưởng phước, lãng phí phước báo. Ngày ngày nếu cứ để con cháu lãng phí phước báo, tổn phước, từ nhỏ đến lớn tổn đi phước báo của chúng thì làm sao chúng có được tuổi già tốt đẹp? Cho nên, làm ông bà, làm cha mẹ phải hết sức cẩn trọng về điều này. Hòa Thượng nói: ***“Từ nhỏ chúng được giáo dục như vậy, lớn lên bước vào xã hội chúng mới biết được làm thế nào để phục vụ xã hội, mới biết được làm thế nào để phục vụ mọi người, chúng sanh. Nếu từ nhỏ chúng được mọi người phục vụ, sống tự tư ích kỷ, chỉ biết hưởng thụ, hoang phí thì lớn lên chúng sẽ không biết vì người mà phục vụ, hy sinh phụng hiến”***.

Quá trình giáo dục con người cũng giống như việc trồng một cái cây, chúng ta phải tận tâm chăm sóc, che chở từ lúc cây còn non yếu để nó có thể vững vàng vượt qua giông bão. Cây được chăm sóc đúng cách, đúng thời điểm thì mới đơm hoa, kết trái và mang lại vụ mùa bội thu. Con đường nhân sinh cũng như vậy, không thể chỉ dựa vào cầu nguyện hay ỷ lại vào đáng bệ trên mà thành tựu. Có nhiều người thắc mắc vì sao lúc nhỏ con cái ăn chay, niệm Phật rất ngoan nhưng lớn lên lại phá gia chi tử. Nguyên nhân là do lúc nhỏ chúng bị ép buộc làm theo chứ không được giáo dục để hiểu rõ đạo lý. Trẻ nhỏ phải được giáo dục vững vàng về nhân luân, đạo đức và nhân quả để rèn luyện thói quen sống chuẩn mực. Khi lớn lên và bước vào xã hội, chúng mới biết cách hy sinh phụng hiến và phục vụ đại chúng. Nếu lúc nhỏ chỉ quen được mọi người hầu hạ thì khi trưởng thành, làm sao chúng biết cách chăm sóc và phục vụ người khác. Do vậy, những người làm cha mẹ, ông bà phải hết sức quan tâm và làm tốt vai trò giáo dục của mình.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót.

Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!